

LA GRAN RIALLADA

L'obra reuneix 47 contes sobre la profunda soledat i la radical incomunicació que transforma tothom en un estrany absolut davant dels altres

La seqüència pot servir per descriure la pràctica de la literatura que ha dut a cap Damià Bardera (Viladamat, 1982) al llarg dels set reculls de contes que ha publicat fins ara: al seu llibre anterior, *Bèsties de companyia* (2022), hi figura un text on un professor, el primer dia de classe, quan s'adona que els alumnes se'n riuen del seu immens cap de toro, perd la paciència, els envesteix sense pietat i aleshores els contempla “rebregats com vulgars ninots de drap per les cornades rebudes, els uniformes esquitxats de sang, els caps, oberts, els pulmons foradats”. L'escriptura de Damià Bardera, tan estilísticament asèptica com truculenta argumentalment, s'assembla a la manera que té de reaccionar aquest professor: Damià Bardera també envesteix el lector amb un catàleg intens, feroç i delirant de violència física i càstigs rituals, de perfídia i crueltat, de perversions grotesques i morbidesa pornogràfica, però més que aniquilar-lo, el que busca és corroure'l amb la mena de gran riallada que mina cada un dels seus contes, com si l'autor, al cap i a la fi, amb una lucidesa tranquil·la o una mordaç serenitat, es burlés dels lectors que d'una ficció esperen continguts, referències, dades i trames que el convencin de la versemblança de tot plegat.

Ara, a *S'obre el teló*, Damià Bardera reuneix 47 textos sense títol, molt breus i enumerats amb xifres romanes. Formalment són uns esquetxos teatrals anorèctics, tremendament dolorosos, fredament absurds, i del tot irrepresentables dalt d'un escenari, com si fossin uns telegrams pòstums de Beckett —per situar-lo en alguna zona del mapa de la literatura—, o com si fossin les relíquies o les ruïnes d'un corpus gegantesc i monstruós, impossible de conèixer, que han

sobreviscut a una dura operació de poda. Mònica Batet, al pròleg, no té cap dubte que, “anant més enllà del límit del relat i fent servir elements estètics del gènere teatral”, i a pesar de les acotacions estrictament teatrals i dels diàlegs entre els personatges —ja siguin animals que discuteixen entre si, uns cadàvers molt loquaços que conversen, o un matrimoni que, després de penjar-se, reprèn els seus costums habituals—, els textos s’han de llegir com a contes, una impressió que sens dubte compartirà qualsevol lector, per més que alguna vegada l’autor l’interpel·li i el tracti a la manera d’un espectador.

Un conte escrit per Damià Bardera és gairebé sempre una peça que comença i acaba de sobte, com un parpelleig, o com una visió que esclatés entre dos fosos en negre, encaminada cap a una mena d’existència mínima, i on la banalitat quotidiana s’exposa amb unes poques pinzellades realistes i superficials. Això també és vàlid per a *S’obre el teló*: a la cuina d’una casa antiga de pedra, amb humitat a les parets i un pam de sutge a les rajoles, a les cortines i a les bigues del sostre, la taula està parada i la mare anciana i el fill solter s’hi estan asseguts en silenci, neguitosos i tensos, davant per davant d’un plat de sopa freda, fins que el fill explota i li demana: “Com t’atreveixes a servir-me aquesta porqueria?”. I, com que la mare no reacciona, amenaça amb clavar-se un ganivet, que no triga a enfonsar-se al ventre mentre cau fulminada a terra. Aleshores, “Del cop, la taula tremola, el cos de la mare anciana es desestabilitza, s’inclina cap endavant i el cap li impacta contra el plat de sopa freda”. Cada un dels contes de *S’obre el teló* és una variant ambigua sobre la profunda soledat i la radical incomunicació que transforma tothom en un estrany absolut davant de qualsevol altra veu, com si no hi hagués ningú que aconseguís escapar-se mai de ser algú amb un petit enigma desassossegant i unes pors íntimes i inconfessables, d’origen difícil de precisar i localitzar, que impedeixen assolir res que estigui relacionat amb l’equilibri, el benestar o la tranquil·litat.

La virtut i l’inconvenient de les peces de *S’obre el teló* és que el camí únic per on es mou Damià Bardera es troba entre l’hermetisme i l’entotsolament, i el lector té

massa sovint la sensació d'enfrontar-se a alguna cosa que se li escapa, com si dotés cada conte d'unes claus i unes interpretacions tan amagades que són impossibles de copsar. Potser és perquè el misteri de la literatura de Damià Bardera consisteix justament en l'aparent absència de misteri, com si tot esdevingués a plena llum del dia. “Soc tota teva”, diu la dona de silicona del text onzè, com si el text es dirigís al lector; “Te l'endinyaré ben endins”, li respon l'home de plàstic, com si usurpés la veu de l'autor.